

2924

מוכירות הממשלה

ס ו ד ר

פ ר ר ש ו ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
כ"ה באב תשל"ד - 13.8.74

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, ש. הלל, א. ידליון,
א. יריב, א. עופר, ש. פרס, מ. קול, ש. רוזן.

נעדרו השרים: י. אלון, י. רבינוביץ.

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. ויץ, מ. קרובה, ע. שפירא.

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: פ. ספיר, מ. בראון, א. ל. דולצ'ין,
ר. יגלום, ח. פינקלשטיין, מ. קירשבלום,
י. קלארמן, א. שנקר.

משתתפים בוספים:

ש. אבני	-	משרד השיכון
ע. ארזן	-	לשכת השר י. גלילי
י. ארקין	-	משרד האוצר
א. ביידץ	-	מינהל מקרקעי ישראל
ר. דוד	-	משרד המסחר והתעשייה
ש. דיבון	-	משרד החוץ
אלוף ר. ורדי	-	מתאם הפעולה בשטחים
א. יהלום	-	משרד הבטחון
ח. קוברסקי	-	משרד הפנים

מטעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני, י. אייגס.

א. ליזנסקי - מזכיר הועדה

עמ' 2
עמ' 10
עמ' 27

הת/7. ס ק י ר ו ת - פיתחת רפיח
הת/8. פיתוח מואץ של הגליל
הת/9. ב י ר ז י ת

סדר היום:

ת. כסליו

תאריך:

הת/7. סקירות - פיתחת-פפיההשר י. גלילי:

לפני שנעבור להמשך הדיון בנושא הגלילי,

אני מוצא לנכון להביא לידיעתכם את

תהליך הגשמתה של החלטה שקיבלנו ב-14.5, המתייחסת לפתחת רפיח. באותה החלטה אמרנו (והדבר היה אחר-כך גם בממשלה ואושר על-ידה) ב-2 ליוני:

1. "לעשות בלי דחוי את הפעולות הדרושות - לרבות הפקעת שטח "המשולש" של 1,800 דונם - כדי לבצע בשטח זה שיקומן של משפחות הבדואים שהדבר הובטח להן בשעתו. . ישוקמו בנוסף לכך, בשטח זה, משפחות בדואים נוספות, אשר יהיה צורך לפצותן בקרקע, בקשר לסעיף 2 להלן!"

2. " לעשות את הפעולות הדרושות - לרבות תפיסת קרקע, - במסגרת השטח הסגור - במטרה לרכז אדמות להקמת היאחזויות וישובים, בגדר הנתונים שנמסרו היום לוועדה על-ידי מנהל מחלקת ההתישבות, וזאת תוך הבטחת פצוי נאות בקרקע, בכסף ובשניהם".

וכאן באה תוספת, סעיף 3, אשר אושרה על-ידי הממשלה: 3. "מעבדי קרקע בשטח שייתפס אשר ירצו לקבל פצוי בקרקע, בשטח אחר, יפסיקו העיבוד בשטח שייתפס וק אחרי שתועמד לרשותם הקרקע המובטחת". וסעיף 4: "הקמת היאחזות וישובים חדשים בפתחת-רפיח, בנוסף על הישובים שכבר הוחלט על הקמתם, טעונה החלטה בכל מקרה, בדרך המקובלת".

בהתאם לכך אני ואנשי המחלקה להתישבות,

באנו בדברים אשר הבטחנו ומתאם הפעולה בשטחים, ונערכה תכנית לבצוע החלטה זו, שעליה אני רוצה שמר אדמוני ימסור לכם. עוד רגעים אחדים יבואו לכאן גם שר הבטחון ומתאם הפעולה בשטחים, ובמידה ותהיינה שאלות, הם ישיבו עליהן.

אני רוצה להזכירכם שבאשר לפתחת רפיח, הובאה

לפנינו ב-14.5.74 תכנית של הקמת שישה ישובים. ב-2 ליולי הובא הנושא

השר י. גלילי

לממשלה. התכנית כוללת הקמת שישה ישובים, מהם שני קבוצים וארבעה מושבים, אך לעת עתה הוחלט על הקמת שני ישובים, מושב אחד וקבוץ אחד. למושב העובדים אשר מוקם לפי החלטה ותיקה יותר, אנו קוראים אוגדה. הכוונה היא שאחוד הקבוצת והקבוצים יילך למרחב הזה. הכוונה שלנו היתה שהקרקע תתפס, על מנת להבטיח את האדמה לכל הישובים בשיטה שנשמע מפי אדמוני.

מר י. אדמוני: במסגרת האזור אשר נתפס בזמנו בפתחת-

רפיח, כזכור סימנו הקמת שישה ישובים

נוסף על השניים הקיימים - שדות ונתיב העשרה.

השר מ. קול: באיזה מרחק מהגבול הבינלאומי הם נמצאים?

מר י. אדמוני: במרחק של עד 8 קילומטרים. לפי החלטה

הממשלה נאמר כך: תפסים את השטח של 1800

דונם בשביל הבדואים, כדי לתת פתרון לחלק ממשפחות הבדואים אשר מפנים משטח

זה. השטחה הוא השטח המסומן במשולש, בתוספת שטח מעבר לכביש. ביחד 1800

דונם. מפקיעים אותם מבדואים לבדואים, לצרכי צבור. הפעולה הזו כבר בוצעה.

השטח גודר, נוהל מ"מ עם הבדואים ולמעשה אנו מכינים אותו לקראת רשותו,

והכוונה היא לתת חלקות של 5 דונם, מרושתות עם מים, כדי לתת פתרון ל-300

משפחות. 5 דונם למשפחה, מהם חלק מרושת, אך הכוונה היא לעבד את כל חמשת+

הדונמים. הם יעבירו את הצנורות משטח לשטח. הפעולה הזו בוצעה. למעשה

השטח נמצא בתהליך של הכשרה, וברגע שיסתיים תהליך ההכשרה, יגשו לרשותו.

התהליך אינו ארוך, והוא יסתיים במהירות. זו היתה הפעולה הראשונה

שעליה החליטה הממשלה, לפי ההחלטה שהקריא השר גלילי. במקביל נאמר

בהחלטת הממשלה, לאחר בצוע השלב הראשון הזה, ייתפסו השטחים הדרושים

להתישבות יהודית, שהם 12 אלף דונם מכלל 80 אלף הדונם באזור התפיסה,

מר י. אדמוני

כלומר הרבה מאד שטחים לא ייתפסו ויהיו בעבוד הבדואים, כי הבב"צ קבע שלא יהיו בשטח זה מגורי בדואים, בגלל העובדה שהשטח הוכר כשטח בטחוני, אך יינתן להם להמשיך לעבד את השטחים שאנו לא זקוקים להם לצורכי התישבות.

השר מ. קול:

והכל במסגרת ה-8 ק"מ?

מר י. אדמוני:

הכל במסגרת הזו. נרכשו כבר על-ידנו כ-17

אלף דונם. 17 אלף הדונם מפורזים בכל השטח

ואינם נמצאים ברציפות. הכוונה שלנו בתפיסת 12 אלף דונם, היא ליצור את הרציפות הדרושה במשבצות ההתישבותיות, ואפשר יהיה להשתמש בקרקעות אשר נתפסו לצורך חלופים, אם יהיה שטח שלא יהיה נחוץ לנו במשבצת הזו, אפשר יהיה לבצע חלופים עם משבצות אחרות. כדי לסייע בתפיסת 12 אלף הדונם, כשלב שני, לאחר בצוע הפעולה באזור דהניה עבור הבדואים, - מוצע להקים שלושה מאהלים: 1. באוגדה; 2. בקבוץ א'; 3. ברפיח ה'. בקבוץ א' יוקם המאהל על-ידי הנח"ל. לכל אחד מהם תהיה שלוחה למשבצת הסמוכה לו, אם כי השלוחה תהיה רק לצורך נוכחות בשטח. הכוונה היא: א. לגדר את השטחים המיועדים להתישבות, שהם שטחים קטנים - כ-12 אלף דונם מכלל שטח התפיסה; ב. לממש את התפיסה במשבצות אלה לגבי השטחים שהם בבעלותנו, וצריך לחרוש אותם כדי לממש את התפיסה. יש 17 אלף דונם, אך הם מפורזים לא רק במשבצת זו;

בכל שטח נוסף אשר נסיים את המו"מ עליו

בבוח החלטת הממשלה, אנו רוצים לממש עליו את התפיסה, כלומר אם יגמרו בדרך של מו"מ על חלופי שטח ביועמדו שטחים נוספים, כמובן שנתפוס את השטח וניצור רציפות הדרושה לנו לקראת תחילת בניית הישובים. ברור שבשלב זה מדובר על ישוב אוגדה במה שמופיע כקבוץ א', שהם שתי משבצות אשר אושרו לשם הקמת ישובים, ויתר הישובים מחייבים החלטות נוספות, בהתאם להחלטת הממשלה, כדי שיהיה שלב מעבר מתפיסת המשבצת עד תחילת הקמת הישוב.

פד. ז.

השר י. גלילי:

אני רוצה שתיתן לנו תמונה: א. מהי היחידה

אשר תעמוד לרשות הבדואים; ב. פרנסתו

בהשוואה לפרנסתו הקודמת; ג. דמותו של מאהל כזה.

מר י. אדמוני:

אני רוצה לומר לכך: הבדואי מעבר עתה שטחי

בר באזור פתחת רפיח שאינו משופע בגשמים. פפד.

כמות הגשמים הממוצעת היא בערך 200 מ"מ לשנה. זאת אומרת שיש שנים בהן יש

לו קצת שעורה, ארטיחים ואולי גם קצת מטעים פרימיטיביים מאד, ויש שנים

בהן אין לו שום דבר מכל אלה, ואז הוא תלוי ברחמי שמיים. מה שאנו רוצים לתת

לו בשטח השלחין, מבטיח הכנסה. מדובר על השקייג אינטנסיבית בטפטפות,

בדרך מודרנית מאד, אשר יכולה לתת יבולים גדולים מהשטל. אנו אומרים שיחידת

שטח כזו יכולה להוציא 70000/ לדונם לשנה, וזה ללא ספק הרבה יותר ממה שהוציא

עד כה, וזאת ללא צורך לדבר על תעסוקה, הכנסה וכיוצא באלה. אין לי ספק שהבטחון

שניתן לו עם הכנסת השמוש בטפטפות והרשות, הוא הרבה יותר גדול מאשר היה

לו עד כה. יש גם עוד אפשרות, שמצדנו אנו חושבים שכדאי לחשוב עליה: אם

מדובר על חלופים, לא תמורת מים, יש אפשרות של חלופים בקנה מידה של

יותר מדונם לכל דונם. כלומר, לפי החלטת הממשלה אפשר להעמיד לו בקרקע

אפילו יותר מאשר דונם תמורת דונם.

השר ש. רוזן:

באותו אזור?

מר י. אדמוני:

בדיוק באותו אזור, כי רכשנו 17 אלף

דונם, ואנו צריכים רק 12 אלף דונם,

ישנה אפשרות לקומבינציות ולחלופים מבלי לקפח אותו, ואפשר לאחרים את

התמורה בכסף. אני מניח כי יהיו ערבים אשר ירצו תמורה בכסף, במקום מה

שיש להם פה בשנים טובות, ואין להם בשנים שאינן טובות. אני חושב שבדואש

מעדיף היום ללכת לעבור עבודת חוץ, מאשר לעבד קרקע שלא תיתן לו שום דבר.

מר י. אדמוני

עד כאן לגבי השטח שנעמיד לרשותו ורמת ההכנסה שיוכל לקבל ממנו.

אני רוצה להזכיר שטרם התקבלו החלטות

לגבי שכונם של הבדואים. אנו לא מציעים שהשכון יהיה בשטח עצמו, ולו בגלל החלטת בג"צ לגבי מעמד השטח ~~השטח~~ בשטח ~~בטחוני~~. אך ללא ספק יש אפשרויות להסדיר את ענין השכון ברכוז ששמו מנסורה או באחד הרכושים הגדולים האחרים הקיימים באזור, וההולכים וגדלים מדרום-מערב לשטח זה. נראה לנו כי התקופה שבה אפשר יהיה לסיים את המו"מ ואת תפיסת המשבצות האלה, היא תקופה של חודשיים. בתקופה זו אפשר יהיה לגמור את הגדור, את מימוש תפיסת השטח שבבעלותנו, ועל יתרת השטח יהיה מו"מ בדרך שנקבעה על-פי החלטת הממשלה.

השר י. גלילי:

מה המתכוון?

מר י. אדמוני:

המתכוון הוא המתכוון הצבאי, אין השקצות של מחלקת ההתישבות. זהו מתכוון של מאהל, מגדל מים, גדר, אין אלמנטים התישבותיים קבועים, ובקבוץ האחד, הכוונה היא להפכו אחר-כך להאחזות. זו המשבצת אשר אושרה להתישבות. במקומות אחרים, באחדים מהם אפשר יהיה להוריד את המאהלים, ואני מקווה להתחיל לבנות בהם ישובי קבע.

השר א. יריב:

באיזה שלב נמצא המו"מ עם הבדואים,

מר ע. שפירא:

האם הוא מתנהל עם כל משפחה בנפרד, או עם מוסד אשר מייצגם, ומהי תגובתם של הבדואים

השר א. יריב:

לכל העניין הזה?

השר א. ידלין:

מה מספר המאהלים בכל אחד משני הישובים

3

שאושרו, ומהו הקשר בין מאהל לישוב?

שאלה אחת שהציתי לשאול, כבר נשאלה על-ידי

השר מ. קול:

שפירא. האם כל העניין מסתדר עם הבדואים

השר מ. קול

בשובה ונחת, או שיש שם סערות-רוחות? 2. מה מספר האוכלוסין בדקלה ובנח"ל-ים? 3. מי החליט מי יעלה למקומות אלה? 4. האם יש לצה"ל גרעינים, לאור הרצון של הצבא ~~לצמצם את גרעיני הנח"ל?~~ לצמצם את גרעיני הנח"ל?

השר ש. רוזן:

שאלתי בכתב את שר הבטחון, אך מאחר ודנים פה רצייתי לדעת כמה בדואים פונו מאז שנת

1969, כמה מהם קיבלו פצוי כספי וכמה קיבלו פצוי בקרקע, והאם קיימת פעולה לגבי 1800 הדונים? האם התחילו במו"מ והאם חלק כבר הסכים לכך? האם יש תכנית להמשיך בשקום, לא רק לגבי השלב האחרון אלא אם נשקיף שלוש שנים אחורה?

מר י. אדמוני:

לשאלת השר יריב: הכוונה היא להקים מאהל

בכל אחת משש המשבצות המתוכננות, אך היות

ויש בעיות כח אדם ובעיות לוגיסטיות, הכוונה היא להקים שלושה מאהלים שהם מאהלי -אם: 1. במשמצת אשר מופיעה כקבוץ א'; 2. אוגדה; 3. רפיח. לכל אחד משלושת המאהלים האלה יהיה מאהל מישנה במשבצת הסמוכה לו. כל שתי משבצות לפי תכנון הישובים הן צמודות, כך שהמרחק קטן והם יהיו אחד ליד השני. כל אחד מהם יבצע את הפעולות בתחומי המשבצות שדברתי עליהן.

אלוף ר. ורדי:

בדואים: הפעולה התחילה לפני כשבועיים,

והיא כללה כמה אלמנטים: 1. הפקעת

קרקע של תשטח מתוך 1800 הדונים, אשר מוחזק על-ידי 120 מחזיקים-מעבדים. הקרקע היתה מעובדת בצורה מאד-מאד דלילה, בעיקר עבודי שלחה דלילים לזריעה. המו"מ נוהל גם עם שייכים וגם עם כל משפחה בנפרד, מקרב המשפחות אשר מחזיקות ב-1800 הדונים. מתוכן כ-30 משפחות בעלות חלקות גדולות, ואיתן יש מו"מ לצורך קבלת החלקות האלה. כל האחרים מפונים בכסף. לשטח זה מיועדים עוד 110 בדואים מאלה שפונו מהפיתחה כולה, שבשעתו בקשו והתחייבנו לתת להם קרקע בהשקיעו באזור דהניה. כלומר יש 110 בדואים אשר יקבלו 174 חלקות. חלקם יקבלו יותר מחלקה אחת, משום שלקחנו מהם קרקע גדולה יותר. הקרקע תינתן לאלה

אלוף ר. ורדי

שפוננו בעבר ולאלה שיש להם שטחים באזור דהניה. ישארו עוד בעלי כ-160 חלקות שניתן יהיה להגיע איתם להסדר על מתוך 12 אלף הדונם. אם ירצו, נקצה להם את הקרקע הדרושה. זה יענה על רוב הדרישות אם לא על כולן. (מצביע על המפה) באזור זה התחילו בהכשרת הקרקע, אין שום קול-זעקה בשטח, ובעדוואים קיבלו זאת בהבנה, אם כי אדיין אין בטחון ואמון, אם זה לטובתם או לרעתם. לכן סוכם כי נכין מספר חלקות לדוגמה, בשיטת ההשקייט, יחד עם הסוכנות. הבעדוואים לא ישוכנו בשטח זה, אלא לידו. יש 60 יחידות דיור אשר נבנו בצומת אבשלום (מסורה), מהן 30 מאוכלסות ו-30 פנויות. הסדור הוא שאנו מפצים את הבעדוואים בשטח או בכסף, ולפעמים בשתי הדרכים, אם השטח שנלקח מהם הוא גדול.

השר ש. פרס:

אין ספק שעניין הבאת הנח"ל למאהלים הוא

מעמסה לא מבוטלת על צה"ל, שכן אנו מביימים

מאות אנשי נח"ל לעניין הטכני. לכן גם צמצמנו את מספר אנשי הנח"ל אשר

יעלו למאהלים האלה. לעומת זאת גייסנו אנשים ממקומות אחרים, עד יעבור

זעם.

שאלה 77:

האם אפשר לקבל מושג מתי אפשר יהיה לאזור

את הנקודות האלה?

השר ש. פרס:

שמעתי מאנשי המושבים שהם מסוגלים לגייס 777

מאות אנשים. הם הקימו את מושב שדות,

שהוא היום אחד המפוארים בארץ, אמנם תוך השענות על עבודה ערבית.

אני רוצה לשאול כאינטרסנט! מה הסכויים

לשחרר את הישובים האלה מנח"ל, על אף שעשינו את הקיום בקרב הנח"ל באופן

די מצומצם, וגייסנו אנשים גם מהפריפריה הצבאית.

#

השר י. גלילי:

אני שואל את הועדה; מאחר והנושא רגיש

מבחינה צבורית, מצאתי לנכון להביא

לידיעת חברי הועדה את תכנית הפעולה שם עוד כאשר הדברים הם בתהליך של
בצוע, לבל ייודע על-כך לחברי הועדה מהעתונים. אך נושא פיתחת-רפיח
כולו לא הונח על סדר-היום. אני אומר זאת א. באופן פרדנטיבי, כלי
הערות אשר רענן וייץ עומד להשמיע, ואיני יודע מה טיבן, ו-ב. לגבי
שאלה שעורר פרס. אני חושב שצריך לקצר את תהליך התפיסה על-ידי הנח"ל,
ולאזרח את הנקודות, אך לכך אין תקציב.

השר א. עופר:

האם יש החלטות על התישבות זו?

השר י. גלילי:

יש. איני מביא זאת היום להחלטה, אם כי

ברור שככל שאפשר יהיה לקדם את שחרורו

של צה"ל מכך, ולעבור מאחיזה צבאית לאחיזה אזרחית המתאימה לתכניות #שנ-
שלנו, נעשה זאת. מכל מקום, השר קול שאל מספר שאלות לגבי מצב אכלוסם של
כמה ישובים בפיתחת-רפיח. אני מסכים שנדון בפיתחת-רפיח, אך היום מוכרחים
לסכם את עניין הגליל, והנושא הזה נמלל על סדר היום רק כסקירה. לכן
נעבור לדיון הבא.

מר ר. וייץ:

אני צריך להעיר שתי הערות, זו הערה

אחת עם שלושה סעיפים: א. לשר הבטחון:

המוסד המיישב עושה הכל על מנת להפוך את הנקודה לישוב קבע, וזה ניתן
לבצוע. אין כל ספק שזהו אחד המקומות שאפשר לעשות זאת מהר ובצורה כלכלית.
אנו דואגים להחיש את קצב בצוע התכניות; ב. לפי עניות-דעתי, מספר הישובים
כפי שתוכנן עד כה, אינו עונה עוד על הצרכים ההתישבותיים של הגוש הזה.
צריך להפוך את הגוש לגוש ברשות עצמו, כדת וכדין, אך היות ואנו לחוצים
בענין המים, המחלקה להתישבות מחפשת דרכים לעבות את המעורר ההתישבותי
היהודי שם; ג. סבורני שהגיע הזמן במקביל, למצוא פתרונות קבע שונים או
שונים במקצת ממה שעשינו עד כה לגבי הבדואים. אני עוסק בתכנית כזו,

מר ר. וייץ

וסוכם שכאשר תדבר יתקיים, אתקשר עם הממונה על השטחים ואראה לו את התכניות, ולאחר מכן יובאו הדברים מחדש לשולחן זה.

הח/8. פיתוח מואץ של הגלילהשר א. אוזן:

הנושא שלנו היה פתוח מואץ של הגליל.
באותה ישיבה נתבקשתי על-ידי ראש הממשלה
לנסוע אל הגליל המרכזי, לבקר שם ולדווח לו על מה שנעשה שם כתוצאה מבקורו
במקום. הוא ביקר באלקוש; ונוכח לדעת כי המצב במקום קשה. בקורי שם
בוצע, ודווח על-כך לראש הממשלה. גם יו"ר הועדה להתיישבות קיבל דווח.

השר י. גלילי:

העברנו את תזכירך אל כל חברי הועדה.

השר א. אוזן:

מתברר בפעם המי יודע מה, ששורת ההתישבות
אשר קמה בכל חלקי הארץ, גם המושבים וגם

הקבוצים, היתה וכנראה נשארה לא במעט, חגורת הבטחון שלנו. אני מדגיש זאת

כדי להזהיר שאסור לנו בתכלית אסור לדעתי, אפילו לחשוב ולא רק לומר שהתקופה
של ההתישבות הכפרית הסתיימה, ולהבא נקים רק דברים המוניים. בהחלט אין מקום

להקים התישבות בשיטת שנות החמישים, אך גם אין מקום להגיד שהתקופה הזו

הסתיימה, ולא רק מטעמים ציוניים, אם כי גם אלה חשובים מאד, אלא מטעמים

חנוכיים לדור הצעיר. אני רוצה להדגיש ולומר שקרה לנו דבר שאינו יודע

מדוע איננו מפתחים אותו מספיק, דבר שאין קורה בשום מקום בעולם, -

נהירה מן העיר אל הכפר מצד אחד, והדבר היותר חשוב הוא, שבני הכפר אינם

רוצים לעזוב את הכפר אלא להתיישב בו. על אף כל הלעג שהיה בשעתו על

אנשי הכפר, כאילו הם פרימיטיביים, הבנים נאחזים בכפר ואינם בוצים לעזבו.

לפי נתוני הועדה הבין-מושבית, מגיע מספרם של אלה מבני הקבוצים, המושבים

ומעוט של בני הערים, הרוצים ללכת אל הכפר, ל-5000, כאשר הדרישה הגדולה

של בני המושבים היא, להמשיך לשבת במושבים שלהם. מבין ה-5000 מהווה מספרם

השר א.אוזן

של בני המושבים 3000. היות וקשה להניח כי יינתן להם ללכת לכפר
החקלאי כאגודה חקלאית, רובם הגדול מוכן ללכת לאפשרות אחרת. אין לנו צורך
וגם לא אפשרות או מים, להקים כל-כך הרבה כפרים חקלאיים. יחד עם זאת צריך
למצוא פתרונות אחרים עבורם, כדי שיתיישבו במסגרת כפרית. אינני חסיד
התעשיה במושב, ולא זו בלבד, אלא שאני גם מתנגד לה. כאשר מדובר במושב
אשר מבוסס על חקלאות. להכניס תעשיה למושב כזה, זה יביא ליצירת שתי
רמות אוכלוסיה ולחסול האגודה החקלאית. אך אני רוצה ומוכן לתמוך בהצעה
להקים מה שנקרה כפרי תעשיה (כפ"תצם). אני רוצה לראות בכך נסיון, כי
אין פיש מאתנו היודע באיזו מידה זה יצליח ומה תהיה גישתם הסופית של בני
המושבים המתגוררים ללכת לאפשרות מסוג זה. אך איני יודע במה זה יסתיים.
יש צורך בכמה נקודות נסוי. אם זה דבר אשר יוכל לעזור לקליטתם של גרעינים,
אני מוכן לתמוך בו, אך רצוי לעשות זאת בזהירות.

דבר שני שאני מוכן ללכת לקראתו כנסיון,
נוגע לקליטת העליה. אולי סופסוף יהיה בידינו משהו כדי להציע כאתגר לעולים
מבריה"מ. עד כה לא היה לנו מה להציע להם כאתגר.

השר מ.קול: ברמת הגולן הציעו להם נקודה.

השר א.אוזן: אני מדבר על כפר. אני יודע שלפני כשנתיים,

כאשר נפגשתי בפריז עם קבוצת עולים בכח,
הם אמרו שהם מוכנים לפלות רק בתנאי שייאפשרו להם ללכת למושב. כאשר אמרתי
להם שאין מקום להתישבות, ושאלתי מדוע לא יילכו לעיר, הם אמרו שהם רוצים
לשנות את אורח-חיהם. היום הם יושבים במושב ניר-חן שבחבל לכיש. על כל
פנים, אלה הדברים אשר נתקלתי בהם והם מגיעים אלי יום-יום. הנסיון מענין
וצריך לתמוך בו. על-פי דרך זו הוקם מושב שדה ניצן אשר בחבל אשכול, אשר
מבוסס על שני דונם חממות של עגבניות לייצוא, ועוד 8 דונם לכל מתיישב.
גם זה חדוש, למרות שזוהי חקלאות. עצם העובדה שמתיישבים מושב שלם מוכן

השר א.אוזן

התבססות על ענף עיקרי אחד, תוך הקצאת 2 דונם בלבד לכל משפחה, כאשר כל היבול מיועד לייצוא, - גם זה חידוש רציני מאד. האמת היא שמי שבא לשם, רואה לנגד עיניו דבר שהוא ממש מרהיב עיין. השאלה היא מה יהיה לטווח ארוך, אם נסיון זה יצליח, הוא יכול לפתור הרבה בעיות גם בהתיישבות הקיימת וגם בזו שתקום.

בנוסף לכל הנמוקים האלה, כמי שמסייר בגליל ורואה את הצורך ליישבו בתחופות, אני בהחלט תומך בתכנית זו. אם נרשה לעצמו/ליישוב אזורים או תת-אזורים בחבל ארץ זה, שרוב האוכלוסיה בו תהיה/יהודית, - בסופו של דבר כל הגליל לא יהיה יהודי. אם בגליל המערבי המצב הוא כפי שהוא, אסור שישאר כך, כי המועצה האזורית לא תשאר בידי יהודים והמועצה המקומית לא תשאר בידי ~~מקומיים~~ יהודים, כי כך מכתוב לנו החוק הדמוקרטי. נצביע ונהיה במעוט. משום כך יש ללכת ובמהירות, להקמת שורה של כפרים, בתקווה כי הנסיון יצליח.

השר א.ידלין:

יש לי כמה הערות: אני חושב שדרושה

הבהרה של תחומי הפעולה של הממשלה. אני

חב~~ב~~ ~~ש~~ועדת השרים לערי פיתוח ~~א~~בועדת השרים להתיישבות, ולמעשה בעית אכלוס הארץ, פזור האוכלוסין והגדלת האוכלוסין בערי הפיתוח היא בהחלט בתחום טפולה של ועדת השרים לערי פיתוח. זו הועדה המטפלת במאמץ הכולל להגדלת האוכלוסיה בערי הפיתוח, שהוא פונקציה של שכונ, חנוך, פתוח תעשייתי, ולמעשה תכנית כזו אשר מדברת על הגדלת האוכלוסיה בגליל אפשר לבצע רק על יסוד החלטות אשר נופלות בוועדת השרים לערי פיתוח כי שם נעשה מאמץ של כל המשרדים בתחומי התעשייה, השכונ, החנוך והזרמת העליה. למען יעילות עבודת הממשלה והגשמת תכניות, צריך להבהיר את תחומי הפעולה, כי הועדה לערי פתוח עוסקת בערים אשר כלולות בתכנית הפתוח המואץ של הגליל, מול עיירות בנגב. ישנה גם בעיה של מצפה-רמון וירוחם. אין לי כל טענה, כל מה

השר א. ידלין

שמכין תכנית - יבורך, אך אני מעיר שהנושא עומד על סדר-יומה של הועדה לערי הפיתוח, ואני מבקש הבהרה.

השר י. גלילי:

יש לי הערה. את הנושא הזה עורר שר השכון בישיבה הקודמת, לאו דווקא בטון של טענה, לגבי הצד הסמכותי. הוא הציג בעיה נכונה. באתי בדברים עם שר המסחר והתעשיה בנידון, ולכן משתתף כאן גם נציגו. דברים גדולים וחיוניים, לעיתים יש להם התחלה בועדות שונות. לכן ההצעה שנביא בסיכום הדיון, היא להקים ועדת מנכ"לעם בין-משרדית, אשר תבחן לא רק את הצעת הועדה להתישבות, כי אם גם תכניות של משרד השכון ומשרד המסחר והתעשיה. שר המסחר והתעשיה יבוא להשתתף בדיון כאן, לאחר שועדת המנכ"לים תביא הצעותיה, ולאחר מכן תובאנה ההצעות לפני הממשלה. בדרך זו נתגבר על החכוכים.

השר א. ידלין:

הבעיה העיקרית היא, מהיכן לוקחים יהודים ליישוב הגליל.

והעצה שניה, לגבי התפיסה של ישוב הארץ,

מובן מאליו שבשליש האחרון של המאה העשרים אי אפשר לגרוס רק כפרים, אך אני נגד התפיסה של רק ערים. אני חושב שבכל מקום בו ניתן להקים ישוב חקלאי; דהיינו יש מיים וקרקע, במידה ויש כח אדם - וכח אדם ישנו, גם מקרב בני הדור הצעיר במושבים וגם מתנועות הנוער החלוציות אשר מחנכות היום גרעינים לא פחות מאשר בימי הזוהר של ערב הקמת המדינה, - אני מעדיף זאת. עובדה היא כי בישובים אשר נוסדו על-ידי הפלמ"ח, אין עוד פלמ"חניקים לשעבר, אלא אלה ששישנם, הם דור המדינה. אני גורס ישובים חקלאיים בכל מקום שהדבר ניתן, ואני מעדיף שזה יהיה בנוי על חקלאות, וזאת לגבי המושבים, כי הקבוצים יכולים אולי לאחד תעשיה וחקלאות, אם כי החקלאות בנועה בהם על עבודה שכירה, וזו מעוותת את אופיו של הישוב. במושבים זה יהיה עוד יותר

השר א. ידלין

מסובך. אני לא מתנגד לנסיונות, בעיקר אם הם בנויים על יהודים מארצות הרוחה. יכול להיות שלגבי יהודים מארצות הרוחה יש לכך משמעות רבה יותר. אני מחייב את הכפרים האלה: א. מטעמי נוכחות יהודית; ב. אני סבור שטוב שבחברה היהודית יהיה אורח חיים לא אורבניסטי, ויש בה ערך לא רק לכמות אלא גם לאיכות. אני מציע שבכל מקום בו הדבר אפשרי, נקיים זאת, אם כי ברור שהמסה העיקרית של האוכלוסין תאוכלס בערים. ■■■■

4

היות ונאמרו כמה דברים בדיון האחרון

בנושא זה, אני רוצה להשמיע את מחשבותי, מתוך שקול עיקרי של יהודי הגליל. מדובר על עליה של אחוז היהודים המאכלסים את הגליל מ-30% מכלל האוכלוסיה בארץ ל-35%, ובכך עדיין לא נגיע ל-51% מכלל האוכלוסיה שתהיה בגליל. מתוך כך אני רוצה עדיפות איסטרטגית ואזרחית לאזור מעלות, ואם כי צפת ונהריה חשובות גם הן, אני חושב שאזור מעלות הוא האזור הקריטי. בגבול הלבנוני, חשוב שיהיה רוב יהודי, ואני מעדיף את מעלות על כרמיאל וצפת, אם הולכים לפי סדר עדיפויות מדיני ואיסטרטגי. אמנם המובלעת של כרמיאל תהיה בעלת רוב ערבי, אך תהיה סגורה מצד אחד על-ידי ונצרת מעלות/ומצד שני על-ידי מגדל-העמק. הייתי רוצה לראות את מעלות מחוזקת. אני לא כל-כך מאמין בשלומי לאורך ימים, אך אני חושב שצריך לחזק את מעלות יותר מאשר את צפת, גם בגלל האופי ההסטורי-גאוגרפי של צפת. השאלה היא אם לא ייפגם, אם נדבר על כרך בן 100 אלף תושבים. הייתי שומר אותו כפנינת נוף.

השר א. עופר:

גם כאשר יצאו מחומות ירושלים והקימו את ימין-משה, היו שחשבו כי בכך יפגעו בייחודה

של ירושלים.

השר א. ידלין:

כאשר ישנו שקול איסטרטגי-מדיני, אין

הכרח לראות בצפת את המרכז העירוני. הייתי

מפזר את הרכוז במעלות, ורואה בחצור בעתיד פרבר של צפת ובשלומי פרבר של נהריה. עדיפות ראשונה הייתי נותן לפיתוח אזור תפן.

מר ר. דוד:

במסגרת התכנית של הקמת כפרי תעשיה,

כדאי להעלות את נושא תעוש הגליל מחדש,

אעפ"י שוודאי יועלה שוב בועדת השרים לערי הפיתוח. תכנית תעוש הגליל היא בשני נושאים מקבילים. בשתי התכניות יש מספר אלוצים שצריך להתמודד איתם, ודבר ראשון ויסודי הוא הקרקע הזמינה לתעשיה. זוהי בעיה גם בתעשיה וגם בחקלאות בגליל. הישובים, למרות שהם קטנים, נמצאים בסיום הרזרווה הקרקעית שלהם. לישוב מעלות אין היום אף מטר אחד של קרקע לתעשיה, כדי שיוכל יזם לעלות ולהקים מפעל. כל בעל מפעל אשר רוצה לבוא למעלות, צריך להמתין שנה - שנה וחצי, וזוהי מגבלה פיזית שקשה להתמודד איתה. מסלול אחד שבו אנו פועלים, הוא למלא את שטחי התעשיה העירוניים אשר קיימים ליד כל ישוב וישוב, ובענין זה יש תפיסה של משרד המסחר והתעשיה, לפיה יש לרכז באזור זה תעשיית מתכת ואלקטרוניקה, שיש לה אפקטים אקולוגיים פחותים משל תעשיות אחרות. לענין התכנון וההקמה מצטרף משרד הבטחון, וישנם עתה שני מפעלים של משרד הבטחון, הנמצאים בשלבים הראשונים. המקום היחיד בו הרזרווה הקרקעית מאפשרת פתוח מואץ, הוא קרית-שמונה. בקרית-שמונה הרזרוות הקרקעיות הן כאלה, שאפשר להקים מפעלים, אך גם הן מוגבלות, כי מדובר בסדר גודל של 100-150 דונם, אשר יכולים להספיק להקמתם של שני מפעלים גדולים בלבד. הבעיה היא שאין מפעלים בסדר גודל של 100-150 עובדים, אשר מוכנים לעבור לשם, אעפ"י שישנן מספר תכניות הנמצאות עתה בשלבי בדיקה מוקדמים. מש שרוצה לבוא לשם, אלה יזמים פרטיים, בינתיים אין שום גורם צבורי או ממלכתי אשר יש לו תכנית קונקרטית להגים שם מפעל. כל התכניות הן של יזמים פרטיים, והתכניות הן ב סדר גודל של בין 30+

מר ר. דוד+

ל-80 עובדים. יש מספר תכניות כאלה, שבסך הכל תיתנה לקרית-שמונה עוד 400-500 ידיים עובדות. מבהינת משרד השכון יש תאום מלא ונבנות במקום דירות, אך צריך יהיה למלא באנשים גם את הדירות וגם את המפעלים.

בצפת קיימת בעיה מאד-מאד מסובכת של קרקע

לתעשיה, ואנו עושים שם מבצע רציני מאד, להעברת מפעל "אלקו" מבני-ברק. ההוצאות לפתוח השטח הן גבוהות, אך הן תספקנה את הצרכים להקמת מפעל אחד בלבד, ואילו כל יתר מפעלי התעשיה יצטרכו לעבור לחצור. כלומר הגידול של צפת יצטרך להתבסס על אזורי תעשיה של חצור, שגם הם מאד-מאד מוגבלים, ונשענים על המשבצת הסמוכה של אליפלט. כרגע יש באזור זה שני מפעלים בתכנון: "אלקו" שיעסיק 200 עובדים ו"אדדן" בחצור, עשר יעסיק כ-80 עובדים. ליד אליפלט ישנו בתכנון אזור תעשיה. אנו מתכננים אזורי תעשיה אזוריים ולא עירוניים.

טבריה: בימים אלה אושרה הקמתו והעברתו של

מפעל ובית-יציקה של משרד הבטחון, המעסיק בין 100 ל-150 עובדים. גם שם יש בעיה קשה מאד של קרקע. משרד הפנים הצליח לאחר קשיים רבים+ ביותר "לגרד" 100 דונם, וגם לאחר כל הקשיים האלה, טבריה סיימה את הרזרווה הקרקעית שלה לתעשיה. המפעל הזה יספק תעסוקה ל-150-100 ידיים עובדות בטבריה.

אזור מעלות-כרמיאל, הוא אזור הפתוח

הגדול ביותר שלנו בגליל. אני מוכרח לומר בצער, כי למרות שקיימת נהירה גדולה של יזמים המבקשים להקים מפעל במעלות, מאז המקרה שאירע שם, אין במקום ידיים עובדות. השר ש. פרס: במעלות ישנו מפעל של תע"ש המעסיק 160 עובדים, תע"ש מבקש להרחיב את המפעל שעובדים בו עתה 160 עובדים, אך אין את מי להעסיק. זהו מצב מאד מוזר.

מר ר. דוד:

בבניה ובפרוגרמה של משרד השכון יש מספיק
דירות כדי לספק את צרכי התעשייה בידיים צד

עובדות, אך הדירות ומפעלי התעשייה הם דבר פיזי, וצריך להביא גם את
האנשים. לשם-כך יש צורך במאמץ כולל של כל המשרדים. ליזמים הבאים
אלינו, אנו מראים את הבניה של משרד השכון, ואת תכניות משרד הקליטה,
יותר מזה אין בידינו לעשות עדיין. למרות זאת אין היזמים נבהלים מכך,
וישנה נהירה גדולה למקומות אלה.

השר י. גלילי:

מה הסיבה לנהירה הזו?

מר ר. דוד:

יש כמה סיבות. אזור זה נקבע כאזור

א.+. שלומי, מעלות, קרית-שמונה וחצור,

נכללים במסגרת אזור א.+. זהו מפעל מאושר, בלי התחייבות ייצוא. בדרך כלל באזור
א' קיימת התחייבות ייצוא מאד נמוכה, אך כאן הורדנו גם את זה. אבל
לא זו הנקודה, כי מי שיוכל לייצא, ייצא מכל מקום בו ייצא, ומי שאינו
יכול לייצא, בלאו הכי לא ייצא ולא כדאי לנו להשקיע בו.

ישנו גם הצד הציוני. הבעיה במעלות

היא המחסור בקרקע ובאנשים. אין מחסור במפעלים בענפי המתכת, האופטיקה
והאלקטרוניקה, הרוצים ללכת לשם. המפעלים הגדולים של "כור" ושל חברת-
העובדים עדיין לא הגיעו לשם, הם עדיין בודקים את העניין. בינתיים יש
יזמים פרטיים וישנו משרד הבטחון.

בכרמיאל המצב טוב יותר לאין-שעור.

כרמיאל אינה צריכה להיות אצלנו בסדר עדיפויות ראשון, כי גם מפעלים
וגם אנשים נוהבים לשם, והבעיה היא כיצד לווסת את הנהירה. הם הולכים
לשם א. משום שכרמיאל קרובה לנמל חיפה; ב. קיים רצון של האנשים לגור
שם.

מר ר. דוד

וכאן אני מגיע אל אזור תפן. זוהי הרמה שבין מעלות לכרמיאל, הנמצאת בתכנון, לקראת תחילת בצוע, של הכביש אשר יחבר את מעלות עם כרמיאל. הרעיון שלנו היה, שיהיה לנו קל יותר להזיז את המפעלים אשר נוהרים לכרמיאל 7-8 קילומטרים צפונה. מפעלים ~~שלו~~ של "גדיראן", שבשום פנים ואופן אינם מוכנים ללכת למעלות או לקרית-שמונה, אפשר יהיה לשכנע ללכת לאזור זה, ואז יוכלו לספק תעסוקה גם לאנשים במעלות. אזור התעשייה ~~הזה~~ צריך היה להיות בסדר גודל של 1500 דונם, במתכונת של כפרים תעשייתיים. זה אינו זכול להיות אזור לאכלוס תעשייתי של הגליל, אלא מדובר על סדר-גודל של 1500 דונם. כל ההשקעות בתשתית הן לא קבועות. בענין זה באתי לדברים ש~~מר~~ דקל מהמחלקה להתישבות, ואני מקווה שבעתיד הקרוב יונח לוח עבודה לפני הועדה. אנו רוצים להעביר לאזור זה מספר מפעלים אשר עומדים לעלות על הקרקע. יש חלוקי דעות בין מחלקת ההתישבות לבין משרד המסחר והתעשייה לגבי הצורה וההיקף התעשייתי. מערבה לשם אנו רוצים להקים אזור תעשייתי נוסף, אשר צריך להיות אזור התעשייה הקבוע, בעוד שתפן יהיה רק אזור ביניים. מדובר באזור של 7000-8000 דונם. פעם חשבנו למקם את האזור בגבעת המשוריינן, ועכשיו מדובר על שטח דרומית לו. אזור זה יצטרך לספק את הצרכים של שלומי ומעלות, ולתת תעסוקה למספר ישובים בבת-אחת, ואפשר יהיה להצמיד לו שירותים נוספים. המרחק של האזור הזה משלומי הוא 10 ק"מ, מנהריה - 10 ק"מ וממעלות - 12 ק"מ. אדם יצטרך לנסוע 20 רגל למקום עבודתו, וזהו פרק זמן סביר.

מר ר. וייץ:לאזור כזה קוראים ~~מרכז~~ תעשייתי דומם.מר ר. דוד:

הבעיה היחידה שלנו עתה היא ההתנגדות של משק יחיעם והמועצה האזורית שהיו, שלה

הוא חבר יחיעם.

השר מ. קול:

מה הנמוק להתנגדות?

מר ר. דוד:

הקרבה.

השר י. גלילי:

אקולוגיה חברתית.

מר ר. דוד:

בשלב זה אנו מצסים בהבנה וברוח טובה לפתור

את הבעיה. אם זה לא יילך, נצטרך ללכת בדרך

של הפקעה ובדרכים חוקיות אחרות. זהו אזור גדול, ולא תהיה בעיה של הפניית תעשיה לאזור זה. המפעלים מעונינים לבוא לכאן, וכרגע הדבר מתעכב בגלל הבעיות שצינתי. אזור כזה יוכל לספק תעסוקה לאלפי ידיעם עובדות. מדובר ב-8000 דונם, כאשר נטו ישארו 4000 דונם. אנו קוראים לאזור זה אזור תעשיה, אנו מפתחים תשתית, ונשתדל לכוון לגליל תעשיה שהאפקטים האקולוגיים שלה מעטים. את התעשיה הפטרוכימית אנו מרכזים בדרום הארץ, באזור דמת חובב וכו'. לאזור זה מיועד מפעל של "ספקל" עם מנועי וונקל, מפעל "תדיראן%" שעדיין לא התיישב על הקרקע, אשר יתן תעסוקה ל-200 עובדים, ואנו רוצים להעבירו לאזור תפק.

מפעל נוסף מיועד לקום בסביבות אחיהות.

כאן יש תכניות השנויות בוכוח. המפעלים הנמצאים עתה במפרץ חיפה נחנקים, ואינם יכולים להתפתח. 20 קילומטרים מבתי הזקוק, זה עדיין אותו אתר, כי יוכלו להתקין צנורות לזרימה דו-צדדית. הם חושבים על אזור זה, אשר יוכל לשמש להם בעתיד כרזרוה תעשייתית, כאשר הם מפעלים מבטיחים כי באזור זה יהיו בק מפעלים "נקיים" מבחינה אקולוגית. אך המושגים שלהם ושל משרדי הבריאות והפנים אינם דומים. זוהי תכנית לטווח ארוך יותר.

ישנן מספר תכניות הנמצאות עתה בדיון

מוקדם: 1. חזרה לתכנית להפיק עפרות ברזל באזור מנרה. מחיר חומרי הגלם

בעולם הגיע לרמה כזו, שהדבר שוב אקטואלי. לפני משרד המשחר והתעשיה נמצאת

מר ר. דוד

תכנית לבדיקת העניין. חומרי הגלם הקיימים בשטח זה הצטמצמו מאד-מאד, והסכנה היא שתוך מספר שנים תעמוד קרית הפלדה בעכו לא רק בפני מחירים גבוהים אלא בפני מצב בו לא יהיו לה חומרי גלם לעבוד איתם. כל העניין נמצא עתה בבדיקה מחודשת.

ישנה תכנית להקמת מפעל מלט צפופית-מערבית

לתל חצור ההסטורית. משרד הפנים הודיע לי שהוא מתנגד לכך בצורה חד-משמעית, והאלטרנטיבה היא שהמפעל יילך לרמת-הגולן. למפעל המלט הזה יש אפשרות לספק את מלוא התצרוכת של האזור הזה, ולעניין ההובלה במה שנוגע למלט, יש משמעות רבה.

לכל התכניות האלה יש להוסיף גם תכנית למערכת כבישים. הכביש הראשי הארצי מעבור משלומי בצפון וימשיך ליד שפרעם, דרך ואדי מילק, יעקוף את חיפה ויתחבר לכביש המהיר חיפה-תל-אביב. ממריאל ייצא כביש מהיר וכביש תפן יקצר את הדרך. צריך להתחיל לחשוב על שלוחה של הרכבת מעכו לבקעת בית-הכרם, כי המטענים אשר יעברו שם יצדיקו הקמתה.

בעניין הכפרים התעשייתיים ותפיסת משרד

המסחר והתעשייה את העניין הזה: אני מבין שהדוגמה לכך היא הקבוצים, שם בגלל איכות כח העבודה ויחסי האנוש, יכלו מפעלים קטנים להכנס לנושאים בעלי ידע ספציפי מיוחד ולהתמחות בהם. אנו רואים בין מפעלים אלה, כאלה שיצרו להם במשך השנים מוניטין בתחום מסוים. בדרך-כלל אנו לא מעודדים הקמת מפעלים של 40-50 עובדים, כי הם מבודדים וקשה להביא אליהם כח אדם מעולה. החריג בעניין זה הם הקבוצים. אנו בספק אם התפיסה הזו תהיה טובה גם לכפרים התעשייתיים. מה שאנו מציעים הוא, שמכיוון שעיקר תכנית הכפרים התעשייתיים היא באזור תפן, תכנון הכפרים התעשייתיים האלה יתבסס על בתי-מלאכה המשלימים את התעשיות היותר גדולות באזור תפן, כקבלני מישנה, תעשיות בית וכו', ולא כמפעלים בחצר האחורית של המפעל הגדול, כי לכאלה אין הצדקה. יש הצדקה לבדוק תכנית כזו ליד מפעל "תדיראן", שם יוקמו בתי-מלאכה בסדר גודל של 20-15 עובדים,

מר ר. דוד

אשר יתנו ~~העצמות~~ שירותים למפעלים הגדולים, וזה יפתור לנו את בעיית משיכת שירותי האחזקה שיש בהם מרכיב גבוה מאד, כאשר אזור התעשייה נמצא ברחוק מאזורי אוכלוסיה. מתי-מלאכה כאלה גם יתנו לעובדים בהם הכנסה גבוהה.

אזור כפרי תעשייה אחר הוא בסביבות

שגב, והוא יוכל להשתלב עם התעשייה של כרמיאל, כאשר בתכנון כביש מכרמיאל לשם התחברות לכביש הארצי. נוסף לכך יש בדיון תכניות של משרד הבטחון, להעברת מפעלים של התעשייה הצבאית אשר נמצאים בקשרים עם משרד הבטחון. כפי שהבנתי, משרד הבטחון הוא לקוח כל-כך גדול, שהוא יכול להפעיל אמצעי שכנוע להעברת מפעלים לאזור זה.

רציתי להעיר הערה פוליטית-צבורית-

השר מ. קול :

התישבותית. כל הדברים החשובים

והמרשימים האלה, תלויים בכח אדם. אם יהיה לנו כח אדם צבור אשורים אלה, אפשר יהיה לעבד תכניות ולהביא הון, אך אם לא יהיה כח אדם, הדבר לא יקום. יש היום איזו תפנית במדינה שלנו, עם הפנים אל השטחים שמחוץ לקו הירוק. זהו למעשה וכוח פוליטי, בו בזמן שאין די תשומת-לב לאזורים אלה. ישנו כח אדם צעיר, אך מפסידים אותו, ומחדדים את הראייה ותשומת הלב שלו למקומות שלדעתי הם פאות חשובים ממקומות אלה, כי גורל יהודה והשומרון לא יוכרע על-ידי ישוב אחד או שניים אשר יהיו שם. אני רוצה לומר ליו"ר שאנו חייבים בהתייעצות, איך להציג בפני אוכלוסית המדינה את בעיית העדיפויות, בבחינת לאן? כי בענין זה יש מבוכה מטעה מאד. אפשר לדחוף אלפי אנשים לדבר שאין מאחוריו שום ממשות, בו בזמן שישנו דבר אחר רציני, אשר מדובר בו שנים, בקשר לגליל, ואם לא יהיה לנו כח אדם, לא נוכל להזיז את הענין. אנו חייבים בהתייעצות, כיצד להציג את הענין בפני המדינה והצבור. אני מניח שיש צבור רציני אשר מעוניין בכך.

השר מ.קול

ענין שני הוא האזון בין הכפר לבין

העיר. אנו מוכרחים ללכת בכוון של הכפר התעשייתי, אך אני לא רוצה שהתעשייה הזו וכל הפתוח התעשייתי הזה, יהיו בלי אינטרלנד כפרי. גם לכך אפשר למצוא אנשים. מה שעומד היום לרשות התכנון ההתישבותי, זה כלום לעומת מה שנחוץ, וזה מחייב דיון אם אפשר למצוא לכך מקורות מחוץ למסגרות התקציביות, מכיוון שמדובר על סכומים גדולים מאד. כיום אי אפשר להכניס אנשים לצריף, על מנת שיחכו אשר שנים לבית שלהם. אנשים אלה זקוקים לכך שהפתוח יהיה מואץ מאשר פעם. זה נוגע גם לענין העליה, וזה מחייב שקול מיוחד במינו, לא רק לאור הקצוץ אלא גם לאור המאמץ.

שלעשית, אני מציע ליו"ר לקיים פגישה

עם חברת העובדים ולשאול מה יהיה חלקה בפתוח הזה ששמענו עליו קודם מפי ראובן. אננו בעד פלורליזם גם בכלכלה. אני דואג לפלורליזם גם בגליל.

השר א.יריב:

אני מציע כי להחלטה המוצעת נוסיף משהו בדבר לוח זמנים.

מר מ.קרונה:

פה חסרה נקודה אחת, איך למשוך אנשים, אם לא נענה על נקודה זו, הפתוח המואץ

עלול לספק תעסוקה לאו דווקא ליהוד הגליל.

השר מ.קול:

לא השתמשתי במושג יהוד הגליל, אני אוהב מעשים חשובים ולא מילים גדולות.

מר/מ/קרונה:

אפשר להאיץ את יהוד הגליל, וזה יספק עבודה לערבים אשר גרים בגליל. הבעיה אינה אם

קוראים לכך פתוח מואץ או לא. אם השר קול חושב שעל-ידי כך שתהיה תעמולה, אנשים יזרמו בכוון זה, לא זו הבעיה. השאלה היא איך נותנים תמריצים

מר מ. קרונה

להליכה לגליל, ובענין זה כדאי להתייעץ עם ההסתדרות, התעשיינים, מומחים ואנשי האוצר, כיצד נותנים תמריצים כדי שאוכלוסית הארץ תלך יותר למקומות אלה.

מר א. בנדטש:

מצב הקרקע הוא כזה, שיש עשרות אלפי דונמים שהם זמינים, לפי המושגים ששמענו,

ומצד שני יש חוסר בקרקעות באזור מרכזי האוכלוסיה: מגדל-העמק, נצרת, טבריה, כרמיאל בצפון - מצד אחד, ומצד שני - באזור תפן יש 35 אלף דונם של קרקעות המדינה. תהליך הפלישות של הבדואים באזור זה הולך וגובר. באזור השני, דרומה לגרמיאל, בשטח 9, יש 25 אלף דונם בבעלות המדינה. באזור זה אשר מאוכלס על-ידי בדואים שבמשך מאות שנים נמצאים שם, אנו מבצעים את הפנוי בדרך חיובית, על-ידי פנוי מרצון למרכזי אוכלוסיה. הקבנו חמש נקודות רכוז של בדואים, שתכליתן לפנות רזרוות קרקעיות. זאת באשר לאזורים קרקעיים פנויים. הבעיה מתרכזת במקומות בהם ישנם רכוזי אוכלוסיה, שיש לא יהיה מנוס מהפקעה גם מיהודים וגם מערבים, כי נצרת וטבעיה חייבות לגדול. יש בעיה בנהריה ובצפת, ואנו מכינים תכנית. זהו ענין להחלטה פנימית אשר מופיעה בפני שר החקלאות ושר האוצר. אנו מביאים את ההצעה הזו, כי היא התנאי לגידולן של טבריה, נצרת וגם כרמיאל. אני לא מקבל את הקביעה שאין די קרקע לתעשייה, כי באותה נשימה אני יכול לומר שייצדנו שטח של 7000 דונם אשר נועד לשרת את נהריה, שלומי ומעלות. השטח הסמוך למעלות נמצא במרסק רבע שעת נסיעה ממנה, כך שאי אפשר לומר שאין למעלות קרקע לתעשייה. בדיונים עם מועצת מעלות הצענו לה להשתלב בשטח זה. מבחינה זו, מה שאני רוצה להבליט הוא שלתעשייה אין בעיה של רזרוות קרקעית. ישנה בעיה בתחום העירוני, ובו אנו מעבדים תכנית.

קיימת בעיה של שטחי בטחון. בצומת גולני

מר א. בננטש:

ובאזור לביא יש אזור תעשייה אשר נותן פתרון גם לטבריה וגם למועצה האזורית. לנצרת ולמגדל העמק הועדנו שטח של 5,000 דונם באזור גבעת-המורה, אשר אינו מעורר התנגדות. אנו נמצאים במגע עם אגף התכנון של צה"ל, כדי לראות שהקמת מתקנים, מחנות ושטחי אמונים, יפגעו כמה שפחות בשטחי התעשייה. תהיה לכך משמעות גם לגבי אזור הכביש שבין מטולה לראש-פינה ומזרחה. הכוונה היא להעביר זאת כמה שיותר מזרחה, ולצמצם את הלחץ שלהם באזור צומת גולני, שהוא אזור אידיאלי לתעשייה. לגבי הראיה הכללית, יש מספר גורמים אשר פועלים ומתכננים, ולדעתי הגיע הזמן שנבוא ונאמר, לפי התכנית אשר מדברת על 5 מליון יהודים במדינה בשנת אאלפיים, כמה אנו רוצים שיהיו באזור אגליל. נראה לי ש-30% זהו יעד לאומי, ועל סמך זה אנו יכולים להקים לא רק צוות תכנוני, אלא גם מפקדה בין-זרועית עם סמכויות, אשר תשב בצפון ותאחד את הגורמים הפועלים בשטח. כאן נכנס גם ענין התמריצים. גוף שמשימתו הבלעדית אכלוס הגליל על סמך החלטות הממשלה לישוב כאן 30% מ-5 מליון יהודים; הוך 10-20 שנה, יצטרך לגזור בהתאם לכך את תכניות התחבורה, השיכון, התעשייה וכו'.

אני מבקש לצרף לצוות, אשר יקום כדי לבדוק

את התכניות, את זרו.

השר י. גלילי: אני מבקש לסכם: נקבל את ההצעה להקים ועדת מנכ"לים בין-משרדית ונצטרף אליה לפי בקשת שר הבטחון את מנכ"ל משרד הבטחון, לפי בקשת שר הקליטה את מנכ"ל משרד הקליטה ואת מנכ"ל מינהל מקרקעי ישראל.

ב. לפי הצעת השר יריב, נגדיר לוח זמנים

לפיו תצטרך הוועדה להגיש את המלצתה. נבקש מהוועדה המלצה בדבר תהליך הביצוע של ההמלצות, מאותה שעה שתאושרנה על-ידי הממשלה.

השר י. גלילי:

ג. אדאג לזמן מספר שרים כדי לדון בנושא
כיצד להמריץ את הליכת כח האדם לגליל, כאשר נראה כי זו הבעיה הראשונה
במעלה.

אני רוצה לומר במאמר מוסגר, כי קיימת גם
בעיית של קליטת עולים, אם כי ספיר התבטא באחת ההזדמנויות, שהוא נגד
הפניית עולים למקומות שטרם התבססו, באשר אין בטחון שהעולים יוכלו
לשאת אותם. איני אומר שההערה הזו היא דומיננטית, אך יש להשגיח עליה
להחשיב אותה. מכל מקום, יש פער עצום בין דבריהם על הליכה לבין ההליכה
עצמה. בתיק שלי יש המלצות המתייחסות להליכה לשכם, למעלה האדומים!
לשילה ולתקוע. אין ספק שיש בכך גם גרעין כנה, מכל מקום לאחר שאתה שומע
את תכנית מחלקת ההתישבות, משרד המסחר והתעשייה ומשרד השכון, אלה דברים
מלהיבים, ואני בטוח שהאלמנט של מחסור בכח אדם עלול לעכב את ביצועם.

אודה לך אם תזמין גם אותי להתייעצות זו.

מר ר. וייץ:

השר י. גלילי:

ולאחרונה, שני אלמנטים שאני רוצה

להבליט כהנחיה לקבלת לגבי הגליל.

אני מדברים אל אכלוס יהודי של הגליל ההררי ופיתוחו לטובת כל תושביו.

פין לי ספק שזה יהיה לטובת כל האזור, אך המטרה המרכזית היא לבסס

ולהגדיל את האחיזה היהודית באזור. אני לא אומר שצריך לנפנף בכך כדי להרגיש

את התושבים, אך זהו יעד חשוב ממדגם ראשונה, ^{אם} /אנו לא רוצים להגיע למצב

בו הגליל המערבי יהיה מעין דרום הלבנון מבחינת הרכב האוכלוסיה. ועוד

אלמנט אחד בעקבות דברי שר השכון בישיבה הקודמת: כאשר אנו מדברים על

כפרי תעשיה, אנו מתכוונים לא רק לאכלוס אלא לפריסה. אנו רוצים בהתפרסות

האחיזה שלנו במרחב הגליל העליון, גם באזורים שאינם מאוכלסים על ידי

יהודים, כדי שלא יהיו אזורים בגליל המערבי, שהם בבחינת "יודן ראט",

ומכיוון שאי אפשר לפזר ערים כפטריות, וגם מאחר ואנו רוצים בהתישבות

כפרית מבחינה ערכית ומבחינת מהותו של הישוב, אז התכנון שהועדה תתבקש

להכינו הוא גם בענין זה, בקונצפציה משותפת למחלקה להתישבות, למשרד החקלאות

ולמשרד המסחר והתעשיה, הכל לפי נתונים מאושרים. צריך להגיע לקונצפציה

משותפת, לשלבי תכנון ולשלבי נסוי. אני רוצה להדגיש, כי לא במקרה הכנסתי

כאן שאנו מדברים על קידום ערי פתוח, פריסת התישבות נוספת באזורים

בלתי מיושבים מבחינה חקלאית, ופיתוחם של ישובים קיימים, מלבד הפיתוח

העירוני אשר ישנו באזור, אך עוד יהיה מקום לדון ולהתווכח על-כך, קודם

בועדה הזו ולאחר מכן כאשר הדבר יאושר בממשלה.

אני חושב שאין כל סיבה לחכוכים בין-משרדיים

בנושא הפיתוח, כי ברור מה הסמכות שיש למשרד המסחר והתעשיה, מה סמכותו של

משרד השכון, מה סמכותו משרד החקלאות, והדברים יכולים להיות מתואמים.

מ ח ל י ט י ם:

א. להטיל על ועדת מנכ"לים להגיש לוועדת

השרים להתישבות תכנית כוללת להחשת

פיתוח הגליל ההררי:-

1. (א) הגדלת האוכלוסיה היהודית העירונית והכפרית;

(ב) פיתוח ענפי התעשייה וגיוון מקורות המזון;

(ג) קידום ערי הפיתוח;

(ד) פריסת התישבות כפרית נוספת באזורים בלתי מאוכלסים;

(ה) הגדלה וביסוס של הישובים הקיימים;

(ו) פיתוח התשתית (כבישים, חשמל ואמצעי תקשורת) לכלל תושבי האזור;

(ז) יצירת תנאים למשיכת עולים חדשים וקליטתם.

2. הועדה, במסגרת עבודתה, תבחן את התכנית שהוגשה על-ידי המחלקה להתישבות והתכניות שהוכנו במשרדים השונים.

3. הרכב הועדה: המנהלים הכלליים של משרדי האוצר, החקלאות, המסחר והתעשייה, הפנים, קליטת העליה והשיכון, מנהל מינהל מקרקעי ישראל ונציג משרד הבטחון.

4. התכנית הכוללת שתאושר על-ידי ועדת השרים, תובא לאישור הממשלה.

ב. הועדה תגיש אמלצותיה על סדרי התיאום והביצוע של התכנית לאחר שתאושר.

ג. ועדת המנכ"לים תגיש המלצותיה לוועדת השרים תוך ששה שבועות מתחילת פעולתה.

ד. עד לאישורה של תכנית כוללת בממשלה, לא תיחול עיכוב בעבודת המשרדים והמחלקה להתישבות - לביצוע תכנית פעולה מאושרת ומתוקצבות.

הת/9. בירנית

השר י. גלילי:

אני מבקש להסמין את יו"ר הועדה, מנהל

המחלקה להתישבות בסוכנות ואת שר החקלאות

להחליט על דעת הועדה נושא בירנית.

ממח ל י ט י ס: להסמין את השר י. גלילי, את שר החקלאות ואת ראש המחלקה להתישבות בסוכנות היהודית, להחליט בענין הצעתה של המחלקה להתישבות לקראת הכנת תכנית למושב תעשייתי בבירנית. החלטתם תהיה על דעת הועדה להתישבות.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת